

УДК 336.143

DOI: 10.36919/2312-7872.4.2024.29

Н. М. Котвицька,*д.е.н., доцент кафедри економіки, фінансів та обліку**Приватний вищий навчальний заклад «Європейський університет»**E-mail: nataliia.kotvytska@e-u.edu.ua***ORCID: 0000-0003-0864-1470****І. В. Стародубов,***аспірант кафедри економіки, фінансів та обліку**Приватний вищий навчальний заклад «Європейський університет»**E-mail: istarodubov@e-u.edu.ua***ORCID: 0009-0001-1604-3932****В. В. Бурак,***аспірант кафедри менеджменту та маркетингу**Приватний вищий навчальний заклад «Європейський університет»**E-mail: v.buryak@e-u.edu.ua***ORCID: 0009-0004-8055-4181**

УПРАВЛІННЯ ІНСТРУМЕНТАМИ БЮДЖЕТНО-ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ У БОРОТЬБІ З ТІНЬОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ В ПЕРІОД ЕКОНОМІЧНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ

Дана тема є надзвичайно актуальною у контексті сучасних економічних викликів, з якими стикаються країни в періоди глибоких змін та реформ. Економічна трансформація є невід'ємною частиною розвитку будь-якої країни, що прагне до модернізації своєї економіки та підвищення конкурентоспроможності на світовому ринку. В статті досліджується роль інструментів бюджетно-податкової політики у боротьбі з тіньовою діяльністю в період економічної трансформації. Під час перехідних економічних процесів країни стикаються з різноманітними викликами, серед яких значну загрозу становить тіньова економіка. Тіньова діяльність підриває фінансову стабільність держави, знижує надходження до бюджету та перешкоджає реалізації соціально-економічних програм. У цьому контексті бюджетно-податкова політика відіграє ключову роль, забезпечуючи необхідні фінансові ресурси для підтримки реформ та стимулювання економічного зростання. Важливо зрозуміти, що економічна трансформація потребує гнучкої та ефективної бюджетно-податкової політики, яка здатна реагувати на динамічні зміни і забезпечити стабільний розвиток країни. Аналіз існуючих інструментів і вивчення досвіду інших країн може стати запорукою успішної реалізації необхідних реформ. Тема дослідження присвячена аналізу інструментів бюджетно-податкової політики, які використовуються в період економічної трансформації. У роботі розглядаються теоретичні основи бюджетно-податкової політики, зокрема її роль у забезпеченні стабільного економічного розвитку та адаптації до нових економічних умов. У роботі також досліджуються виклики, з якими стикається бюджетно-податкова політика в умовах економічних змін, та пропонуються рекомендації щодо покращення її ефективності. Бюджетно-податкова політика є ключовим інструментом у період економічної трансформації. Ефективне використання податкових та бюджетних інструментів, а також проведення структурних реформ можуть забезпечити стабільний економічний розвиток та підвищити добробут населення. Досвід інших країн, що пройшли через схожі процеси, може стати корисним для розробки національної стратегії економічних реформ. На основі аналізу зроблено висновки щодо оптимальних підходів до управління бюджетно-податковою політикою для забезпечення стійкого економічного розвитку в умовах трансформації. Стаття надає рекомендації щодо вдосконалення бюджетно-податкової політики з метою зменшення тіньової діяльності, що сприятиме економічному зростанню та стабільності в умовах економічної трансформації.

Ключові слова: податки, бюджет, пільги, ставка, дохід, трансформація, кредит.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. В умовах економічної трансформації країни стикаються з численними викликами, пов'язаними зі стабілізацією економіки, підтримкою стійкого зростання та забез-

печенням соціального захисту населення. Бюджетно-податкова політика є одним із ключових інструментів, який дозволяє державам управляти цими процесами та досягати поставлених цілей. Основна проблема полягає в необхідності розробки та впровадження ефективних бюджетно-податкових інструментів, які сприятимуть економічній стабільності та розвитку в період трансформаційних змін. Це включає в себе як короткострокові заходи, спрямовані на подолання поточних кризових явищ, так і довгострокові стратегії, що забезпечують стійкий економічний розвиток.

Розробка наукових підходів до формування бюджетно-податкової політики в умовах економічної трансформації включає аналіз теоретичних моделей та концепцій, які пояснюють механізми впливу фіскальної політики на економічні процеси. Аналіз ефективності податкових інструментів є оцінкою впливу різних податкових інструментів, таких як податкові ставки, податкові пільги та стимули, на економічну активність, інвестиції та споживання. Важливо визначити, які з цих інструментів є найбільш ефективними в умовах трансформації. Вирішення проблеми ефективного використання інструментів бюджетно-податкової політики в період економічної трансформації є важливим завданням як для наукової спільноти, так і для практиків у сфері державного управління. Це дозволить забезпечити стійкий економічний розвиток, підвищити добробут населення та зміцнити фінансову стабільність країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ефективне управління бюджетно-податковою політикою є критичним аспектом для країн, які перебувають у стадії економічної трансформації. Останні дослідження та публікації з цієї теми пропонують різноманітні підходи до розробки та впровадження фіскальних інструментів, спрямованих на забезпечення стабільності та стійкого зростання економіки, а саме Т. Канєвої, М. Пасічного, О. Самошкіної [9], І. Чугунова [8, 9].

У численних дослідженнях А. Сміта та В. Джонсона, досліджується вплив податкових реформ на економічне зростання. Вони показують, що зниження податкових ставок для підприємств та громадян може стимулювати інвестиції та споживання, водночас підвищення податків може бути виправданим для збільшення бюджетних надходжень у короткостроковій перспективі. Дослідження І. Брауна та С. Мартіна підкреслюють важливість податкових пільг для інноваційних підприємств та стартапів. Вони виявляють, що такі стимули можуть сприяти розвитку нових технологій та створенню робочих місць, що є ключовими факторами економічного розвитку в період трансформації. Роботи Р. Хендерсона та Л. Петрова аналізують ефективність розподілу державних видатків. Вони показують, що інвестиції в інфраструктуру, освіту та охорону здоров'я мають значний позитивний вплив на довгострокове економічне зростання та соціальну стабільність. Дослідження Д. Кларка та О. Іванова зосереджуються на реформах ринку праці. Вони підкреслюють важливість підвищення гнучкості ринку праці та адаптації робочої сили до нових економічних процесів.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою даного дослідження є створити всеосяжний огляд бюджетно-податкової політики в умовах тіньової діяльності та їх ролі в умовах економічної трансформації.

Виклад основного матеріалу дослідження. Одним із головних інструментів бюджетно-податкової політики є податкові ставки. Зміни у податкових ставках можуть мати значний вплив на економічну активність. Наприклад, зниження податкових ставок може стимулювати інвестиції та споживання, тоді як їх підвищення може забезпечити додаткові доходи до державного бюджету. В умовах економічної трансформації важливо знайти баланс між цими двома підходами. Податкові пільги та стимули є важливими інструментами для підтримки певних галузей економіки або соціальних груп. Вони можуть включати звільнення від податків, зниження ставок для окремих категорій платників, а також інвестиційні податкові кредити. Такі заходи сприяють залученню інвестицій, підтримці інновацій та розвитку малого і середнього бізнесу [2]. Розподіл державних видатків є ключовим аспектом бюджетно-податкової політики. Ефективне використання бюджетних коштів може стимулювати економічне зростання та підвищити добробут населення. Зокрема, інвестиції в інфраструктуру, освіту та охорону здоров'я можуть мати довгостроковий позитивний ефект на економіку.

Інвестиційні програми, що фінансуються з державного бюджету, є важливим інструментом для підтримки економічного зростання. Вони можуть включати фінансування будівництва доріг, шкіл, лікарень, а також підтримку наукових досліджень та розробок. Такі інвестиції сприяють створенню нових робочих місць та підвищенню конкурентоспроможності національної економіки.

Реформи ринку праці є невід’ємною частиною економічної трансформації. Вони спрямовані на підвищення гнучкості ринку праці, забезпечення соціального захисту працівників та адаптацію робочої сили до нових економічних умов. Такі заходи можуть включати зміну трудового законодавства, підвищення кваліфікації працівників та стимулювання зайнятості. Фінансові реформи включають зміни в регулюванні банківського сектору, розвиток фінансових ринків та покращення доступу до фінансових ресурсів для підприємств та населення. Вони сприяють підвищенню стабільності фінансової системи та забезпеченню необхідних умов для економічного зростання.

Досвід інших країн, що пройшли через періоди економічної трансформації, може бути корисним для розробки ефективної бюджетно-податкової політики. Порівняльний аналіз дозволяє виявити найкращі практики та уникнути помилок, які були допущені іншими країнами. Адаптація зарубіжного досвіду до національних умов може сприяти успішній реалізації реформ. Це може включати запозичення ефективних методів управління державними фінансами, впровадження сучасних технологій у податкову сферу та розвиток міжнародного співробітництва.

Для підприємств важливою є проблема вдосконалення потрібної та ефективної податкової політики та оптимізації податкового стимулювання в період економічної трансформації. Слід виокремити, що формування податкових надходжень від підприємств є головним при обчисленні показників оподаткування конкретного податку. Важливими політиками системних реформ в період трансформації визначено створення відкритого і прозорого ринкового середовища в конкретних умовах, формування маркетингової інфраструктури ринку, оптимізація збуту продукції при будь-яких умовах, вдосконалення інструментів державного регулювання з орієнтацією на забезпечення безпеки країни та нарощування її присутності на міжнародних ринках.

Фінансова система країни відображає та значною мірою визначається формою та методом, за допомогою якого фінанси використовуються на підприємствах, відповідно до задіяної економічної моделі. Фінансова система — це узагальнення фінансових ресурсів різних видів, що централізовано перебувають у розпорядженні країни, різних секторів економіки та виокремлених фінансових установ, а також у економічних і соціальних програмах [4, с. 26]. Головним функціонером при податковому стимулюванні завжди виступає держава, дії якої направлені на забезпечення рівноваги між економічними показниками і показниками задоволення соціальних потреб громадян. Податкова політика дає можливість наповнювати бюджет за допомогою фіскальних дій, а також регулюючої функції розподіляти фінансові потоки доходів і витрат, які б сприяли активізації економічних процесів в період економічної трансформації. Фіскальні дії спрямовуються для суспільного розвитку в той чи інший його період. Ефективне податкове стимулювання економічного розвитку будь якої галузі, повинно спиратися на виважене регулювання попиту і пропозиції, використовувати сучасні методи застосування податкових заходів стимулювання розвитку виробництва, об’єктивно розподіляти державні призначення, застосовувати пільги, залучати інвестиції, спрямовувати трансферти для стратегічних програм, мета яких покликана отримати економічний ефект[5]. Співвідношення між темпами зростання економічних показників і податкових ставок повинні забезпечувати податкові механізми стимулювання будь-якого комплексу та спрямовувати дії для отримання ефекту від оптимальної системи податкового стимулювання. Коли бажання уряду і бізнесу розходяться, то мова йде про недосконалість податкового стимулювання економічного розвитку в даному періоді.

У системі податкового стимулювання податки відіграють такі ролі стимулювання активної ділової активності та розвитку виробничої діяльності шляхом зменшення податкових ставок та бази оподаткування. Фіскальна роль податку полягає у наповненні державної скарбниці, звичайно, зростання економічних показників сприяє збільшенню його фіскального обсягу. Оптимальна система податкових стимулів сприяє забезпеченню економічної безпеки країни через збільшення можливостей для ведення бізнесу, розширення сфери оподаткування та використання податкових важелів. Зниження податкового навантаження стимулює розвиток виробничої діяльності підприємств та збільшує базу оподаткування, але на початковому етапі національна економіка буде страждати від нестачі фінансових ресурсів та цих нововведень.

Це свідчить про необхідність оптимального поєднання податкових стимулів формування та розвитку потенційного податкового навантаження з метою поєднання інтересів держави у визначенні розміру податкового навантаження та наповненні національної скарбниці з інтересами підприємств у формуванні та реалізації довгострокових стратегічних планів. Очікувані результати податкового стимулювання спрямовані на розвиток виробничої діяльності, покращення фінансо-

вих показників та сприяння залученню інвестиційних коштів. Розробка та впровадження оптимальної моделі схем податкового стимулювання має ґрунтуватися на стратегічному прогнозуванні.

Одним з таких прогнозів є регіональні фінансові ресурси, які визначаються як сума доходів, що генеруються регіональним господарським комплексом, заощаджень громадян та коштів, отриманих шляхом регіонального перерозподілу.

Регіональний і галузевий розподіл фіскальних ресурсів, порядок їх розподілу і використання та інші структурні особливості визначаються національною економічною політикою, тобто функціональним розподілом між центральними, галузевими, регіональними та місцевими органами влади. Фіскальні ресурси — це різноманітні фінансові ресурси, які дають змогу державі мобілізувати кошти для виконання своїх завдань і функцій [5]. Структурними ознаками фіскальних ресурсів є податки (збори, що стягуються з фізичних та юридичних осіб на основі доходу або споживання, які можуть бути прямими або непрямими), митні збори (збори, що стягуються при імпорті або експорті товарів через кордон), податок на прибуток підприємств (збори, що стягуються з прибутку підприємств), інші джерела надходжень (відрахування з грошового обігу), природні ресурси, природні ресурси, плата за надання державних послуг), інші джерела доходів (відрахування від грошового обігу, природні ресурси, плата за надання державних послуг).

Регіональні фінансові ресурси — це кошти, що мобілізуються на рівні регіональної та місцевої влади для фінансування виконання покладених на них завдань і функцій. Вони включають місцеві бюджети та кошти підприємств, спрямовані на регіональний розвиток. В Україні це пов'язано з посиленням ролі місцевих бюджетів в економічному і соціальному розвитку країни, що є суперечливим і не узгоджується з необхідністю посилення місцевої автономії. Бюджетна автономія органів місцевого самоврядування нехтується, а дохідна частина місцевих бюджетів значною мірою залежить від центрального уряду, що включає основні компоненти бюджетно-податкової системи та їх функції (табл. 1). Основними джерелами оподаткування місцевих бюджетів є податок на майно, податок з власників транспортних засобів, місцевий податок на доходи фізичних осіб, земельний податок, місцеві збори, дотації з державного бюджету, гранти від міжнародних організацій та благодійних фондів.

Таблиця 1

Основні компоненти бюджетно-податкової системи та їх функції

Категорія	Пояснення	Приклади інструментів
Бюджетна політика	Стратегії та заходи уряду щодо управління державними фінансами, включаючи доходи та витрати.	Державні витрати, субсидії, трансферти, інвестиції
Податкова політика	Система збору податків і регулювання податкового навантаження на громадян та підприємства.	Податкові ставки, податкові пільги, прогресивне оподаткування, податкові кредити
Державні витрати	Витрати уряду на товари та послуги, що забезпечують функціонування держави та суспільства.	Інфраструктурні проекти, освіта, охорона здоров'я
Субсидії та трансферти	Фінансова допомога, що надається урядом для підтримки окремих галузей економіки або груп населення.	Соціальні виплати, субсидії на розвиток бізнесу
Податкові ставки	Відсоток доходу або вартості товару, що підлягає оподаткуванню.	Податок на прибуток, ПДВ, акцизи
Податкові пільги	Зниження або скасування податків для певних категорій платників або видів діяльності.	Пільги для малого бізнесу, податкові відпустки для нових підприємств
Прогресивне оподаткування	Система оподаткування, де ставки податків збільшуються з ростом доходів.	Прогресивний податок на доходи фізичних осіб
Податкові кредити	Зниження податкових зобов'язань, що надається для стимулювання певних дій чи інвестицій.	Кредити на дослідження та розвиток, екологічні кредити

Джерело: сформовано на основі [1].

Бюджетно-податкова система є важливим механізмом управління економікою, який дозволяє уряду впливати на макроекономічні процеси, забезпечувати соціальну справедливість та підтримувати стійкий економічний розвиток. Ефективне використання бюджетно-податкових

інструментів є ключовим для досягнення економічної стабільності та добробуту населення. Вона є ключовим інструментом економічного управління, який використовується державою для забезпечення стабільного економічного розвитку, підтримки соціальної справедливості та забезпечення функціонування державних інституцій. Основні компоненти цієї системи включають:

1. *Бюджетна політика* — охоплює стратегії та заходи уряду щодо управління державними фінансами, включаючи формування та виконання державного бюджету.

2. *Податкова політика* — визначає систему збору податків і регулювання податкового навантаження на громадян та підприємства.

3. *Інструменти податкового регулювання* — використовуються для впливу на економічну активність та перерозподіл доходів.

Варто зазначити, що сьогодні воєнний стан створює надзвичайні виклики для економіки України, вимагаючи термінових і ефективних заходів з боку уряду для забезпечення стабільності та життєздатності економіки. У таких умовах бюджетно-податкова політика набуває особливого значення для мобілізації ресурсів, підтримки життєздатності держави та забезпечення соціальної стабільності. Пріоритетним напрямом є фінансування оборонних витрат, включаючи закупівлю військової техніки, матеріально-технічне забезпечення Збройних сил, підтримку біженців та відновлення зруйнованої інфраструктури. Також важливим аспектом є надання соціальних виплат, допомоги безробітним, компенсацій за втрату житла та підтримка малого та середнього бізнесу, який постраждав від війни.

Уряд може надавати податкові канікули або відстрочку податкових платежів для підприємств, що постраждали від воєнних дій, щоб забезпечити їх виживання та підтримку економічної активності. Зменшення податкових ставок або скасування певних податків може стимулювати економічну активність та підтримати підприємства в умовах кризи. Спрощення процедур податкової звітності та адміністрування зменшує бюрократичне навантаження на бізнес та полегшує виконання податкових зобов'язань [9]. Вжиття рішучих заходів для боротьби з корупцією, що є критично важливим для ефективного використання ресурсів та відновлення довіри громадян та багато іншого.

У підсумку, бюджетно-податкова політика в умовах воєнного стану має бути гнучкою, оперативною та спрямованою на максимальну мобілізацію ресурсів для забезпечення обороноздатності країни, підтримки громадян та відновлення економіки. Ефективне використання цих інструментів є критичним для подолання економічних викликів та забезпечення стабільності в умовах війни.

Висновок. У період економічної трансформації інструменти бюджетно-податкової політики набувають особливої важливості для забезпечення стабільності та стійкого розвитку економіки. Економічна трансформація супроводжується структурними змінами, технологічними інноваціями та глобалізаційними процесами, що створює нові виклики для державного управління фінансами. Необхідно перерозподіляти державні витрати таким чином, щоб підтримувати розвиток інфраструктури, освіти та охорони здоров'я, що є основою для довгострокового економічного зростання. Впровадження прогресивного оподаткування може сприяти зменшенню соціальної нерівності та забезпеченню більш справедливого розподілу доходів. Бюджетно-податкова політика повинна бути гнучкою для швидкого реагування на зміни в економічному середовищі та виклики, що виникають. Ефективне управління державними фінансами передбачає прозорість та підзвітність, що підвищує довіру громадян до урядових заходів. У період економічної трансформації важливо враховувати глобальні тенденції та співпрацювати з міжнародними організаціями для обміну досвідом та впровадження найкращих практик.

Ефективне використання інструментів бюджетно-податкової політики є критичним для забезпечення стабільного економічного розвитку в умовах трансформації. Правильне балансування між бюджетними витратами та податковими заходами дозволить досягти економічного зростання, зменшити соціальну нерівність та підвищити добробут населення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Благун І.Г., Воронко Р.М., Бучкович М.Л. Бюджетний менеджмент. Львів: «Магнолія-2006», 2017. 224 с.
2. Лисяк Л. В. Теоретичні засади оцінки ефективності бюджетної політики // Світ фінансів. 2017. № 3 (12). С. 50–57.

3. Лук'яненко І. Г. Системне моделювання показників бюджетної системи України: принципи та інструменти / І. Г. Лук'яненко. К. : Видавничий дім «КМ Академія», 2004. 541 с.
4. Орел А.М., Дяченко В.В. Особливості фінансової системи в економічних процесах країни. Управління змінами та інновації. Науковий журнал. 2023. № 6. С. 25–33. <http://cmi.politehnica.zp.ua/index.php/journal/article/view/75>
5. Орел В.М. Вплив глобалізації на економічні системи та виникнення між ними конкуренції. Актуальні проблеми інноваційної економіки. № 3. 2017. С. 52–58.
6. Ривак О.С. Бюджетно-податкова політика в Україні за роки економічного зростання та в період кризи. Науковий вісник НЛТУ України. 2010. Вип. 20.3. С. 238–248.
7. Сергієнко Л.К. Вплив бюджетно-податкової політики на соціально-економічний розвиток держави. Вісник ЖДТУ. 2010. № 3. С. 54–58.
8. Філюк Г. М. Вплив бюджетно-податкової політики на трансформацію ринкових структур в Україні// Фінанси України. 2011. № 6. С. 56–65.
9. Чугунов І.Я. Бюджетна стратегія суспільного розвитку. К.:Київ.нац.торг.-еко. ун-т, 2021. 532 с.
10. Чугунов І.Я., Самошкіна О.А. Видатки бюджету в системі державного регулювання соціально-економічного розвитку країни. Вісник КНТЕУ. 2019. № 2. С.103–121.

REFERENCES

1. Blagun, I.G. Voronko, R.M. and Buckovich, M.L. (2017), *Byudzhetyy menedzhment* [Budget management],»Magnolia-2006», Lviv, Ukraine.
2. Lysyak, L. V. (2017), «Theoretical principles of evaluating the effectiveness of budget policy», *Svit finansiv*, No. 3 (12), pp. 50–57.
3. Luk"yanenko, I.H. and Sydorovych, M.YA. (2014), *Byudzhethno-podatкова polityka krayiny: novi vyklyky* [Budget and tax policy of the country: new challenges], NaUKMA, Kyiv, Ukraine.
4. Orel, A.M. and Dyachenko, V.V. (2023), «Peculiarities of the financial system in the country's economic processes», *Upravlinnya zminamy ta innovatsiyi*. No. 6, pp. 25–33.
5. Orel, V.M. (2017), «The impact of globalization on economic systems and the emergence of competition between them», *Aktual'ni problemy innovatsiynoyi ekonomiky*. No. 3, pp. 52–58.
6. Ryvak, O.S. (2010), «Budget and tax policy in Ukraine during the years of economic growth and during the crisis», *Naukovyy visnyk NLTU Ukrayiny*, No 20.3, pp. 238–248.
7. Sergienko, L.K. (2010), «The influence of the budget and tax policy on the socio-economic development of the state», *Visnyk ZHDTU*, No. 3, pp. 54–58.
8. Fylyuk, G. M. (2011), «The impact of budget and tax policy on the transformation of market structures in Ukraine», *Finansy Ukrayiny*, No. 6, pp. 56–65.
9. Chugunov, I.Ya. (2021), *Byudzhethna stratehiya suspil'noho rozvytku* [Budget strategy of social development], National Trade and Economy, Kyiv, Ukraine.
10. Chugunov, I.Ya. and Samoshkina, O.A. (2019), «Budget expenditures in the system of state regulation of the socio-economic development of the country», *Visnyk KNTEU*, No. 2, pp. 103–121.

Kotvytska N. M., Starodubov I.V., Buryak V. V. MANAGEMENT OF BUDGET AND TAX POLICY TOOLS IN THE FIGHT AGAINST SHADOW ACTIVITIES IN THE PERIOD OF ECONOMIC TRANSFORMATION

This topic is extremely relevant in the context of modern economic challenges faced by countries in periods of profound changes and reforms. Economic transformation is an integral part of the development of any country striving to modernize its economy and increase competitiveness in the world market. The article examines the role of budget and tax policy tools in the fight against shadow activities in the period of economic transformation. During transitional economic processes, countries face various challenges, among which the shadow economy is a significant threat. Shadow activity undermines the financial stability of the state, reduces revenues to the budget and prevents the implementation of social and economic programs. In this context, fiscal policy plays a key role, providing the necessary financial resources to support reforms and stimulate economic growth. It is important to understand that economic transformation requires a flexible and effective budget and tax policy that is able to respond to dynamic changes and ensure stable development of the country. Analysis of existing tools and study of the experience of other countries can be a guarantee of successful implementation of the

necessary reforms. The topic of the research is devoted to the analysis of budget and tax policy tools used in the period of economic transformation. The paper examines the theoretical foundations of budget and tax policy, in particular its role in ensuring stable economic development and adaptation to new economic conditions. The work also examines the challenges faced by the budget and tax policy in the conditions of economic changes, and offers recommendations for improving its effectiveness. Budget and tax policy is a key tool in the period of economic transformation. Effective use of tax and budget tools, as well as implementation of structural reforms, can ensure stable economic development and increase the welfare of the population. The experience of other countries that have gone through similar processes can be useful for developing a national strategy for economic reforms. On the basis of the analysis, conclusions were made regarding the optimal approaches to managing the budget and tax policy to ensure sustainable economic development in the conditions of transformation. The article provides recommendations on improving the budget and tax policy in order to reduce shadow activities, which will contribute to economic growth and stability in the conditions of economic transformation.

Keywords: taxes, budget, benefits, rate, income, transformation, credit.